

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Aug. Holmberg
 Härad: Bräkne Adress: Grängsta
 Socken: Asarum ö. Hellaryd Berättat av: Flera gamla gubbar.
 Uppteckningsår: 1934 Född år i

Uppteckningen rör	<u>Ködtningen skörd ö. tröskning.</u>	<u>sid. 1-3.</u>
	<u>Tröskgubbar</u>	<u>3-5.</u>
	<u>Långlogar ö. trärlogar.</u>	<u>6.</u>
	<u>De första tröskverken</u>	<u>7-8.</u>
	<u>Tröskning med "plejel."</u>	<u>9-16, 27-28.</u>
	<u>Bestning ö. kastning av säden.</u>	<u>16-18.</u>
	<u>Trösklön.</u>	<u>19.</u>
	<u>Belysning på logen.</u>	<u>19-22.</u>
	<u>Tröskning med tröskverk.</u>	<u>23-25.</u>
	<u>"Inänta," - tröska till utsäde</u>	<u>26.</u>
	<u>Tröskverkarnas klädsel.</u>	<u>26-27.</u>
	<u>Fick boniden bra gröda, sares att:</u>	
	<u>Han fick "Blokörning."</u>	<u>28.</u>

Första frågan lyder: När tog tröskningen sin början? Den bör lyda: När tog den egentliga tröskningen sin början? För att göra denna omändring begriplig, måste jag förutskicka några ord.

Annan fråga under hela 1860 talet before landsbyggens befolkning under så gott som samma levnadsförhållanden som under medeltiden. Bonden var, "och måste med nödvändighet vara, sig själv nog! Både i fråga om beklädning och lifsmedel! Ljus, till Riksgren och krigsror var så gott som allt vad han köpte till "livets nödorft". Allt öfrigt fick han själv producera. Och behoven måste rätta sig därefter. Så t. ex. fick Kornet utgöra ersättning för Votermjöl i alla former samt till detta nöförtiden användes. Melgryn och krossgryn var produkt av kornet. Kornet var även surrogat för kaffe på de få ställen såvart bestods om söndagar eller oftast bara vid storkägliderna. Och när då fram på försommaren alla förråd togo slut skärade bonden och torparen med trånande blick efter de första magnande stråen på de mest solbelysta höjderna som då ofta skars ett par körvar här, ett par på annat ställe så att han fick tröska en smula för att få något till mat i huset.

Var det tomt på hyllorna i skafferiet, så var det lika illa ställt i mjölkbingen när bröd skulle bakas! Låvproduktionen var obetydlig och när det egna förrådet tagit slut, och man lånat hos grannarne så länge dessa hade något, var det tomt överallt. När så kommunikationerna voro sådana att endast de största vägarne voro framkomliga med vagn grunade nöden hos alla. Hvar för överallt var på backarne sävren i någon mån. Inommat behöfve man anlita den. Härav ser vi att någon fix tid för skördens början var omöjligt att bestämma. Den egentliga skördetiden kan man deremot säga att tog sin början i Augusti, men ett par veckor förr eller senare kunde bero på väderleken. Vissa år hade vi varmt och torrt, andra åter mera regnigt och kallt.

Som vi ovanför sett, tog man delvis ihåll med tröskningen så förr bergningen av säden skett. För att få vad som behöfves i hushållet. Men den egentliga trösksäsongen började förr i slutet av September eller början av October. Förrän man gjort ifråns sig höstkörseln på jorden hade man icke i allmänhet tid dertill. Nogst få bönder hade råd att leja tröskegubbar. Och dessutom borde säden ligga i lauan någon tid för torkning. Tillvols gick det så lättare att få ut all säden. Och löshalmen möglade icke gärna så!

Till julen bonde efter gammal regel trösket vara slut. Och var så även med undantag av en och annan, som då antingen var en sälkors, eller någon gammal ensam man, som ej orkade göra mycket. Kornet ville man tröska först. Som vi förut sett, var kornet då vårt viktigaste sävesslag behöfves rå till bröd tog man ett sådant "mellantroske" efterhand som åtgången fordrade. Haare odlades för ej mycket, knappast av några andra bönder än den som hade hästar till oröjare, och de voro få.

Bocte såg jag ingen bonde i skogsbygden odla förrän på 1870-talet!

Ingen hade någon spannmål att sälja o. Knappast att det räckte till husbehov. Jordbruket var baserat på kreaturskötsel. Först efter uppsvinget på 1870-talet lades jordbruket på spannmålsproduktion.

Tröskningen skedde för alltså med "falejel" = slaga och utfördes oftast av bonden själv, biträdd av en eller tvänne orångar. På mindre ställen der orång saknades fick antingen Mor själv eller någon vuxen tåshjelpa till på logan. På ett par ställen såsom Karl Jonasson Gippis Hoka Elva Karlsson i Norra Hoka och Iren Månsson i Askarennåla, höll man sig med "Troske-kara" = Tröskegubbar. vartill togs några av

gårdens torpare Och dessa hade alltid tröskat på "accord"! så kallat "tröskeskäppa"! I Norra Måke var mycket annat arbete fanns att sätta torparne till, togs nästan varje år yrkestörskare från Småland, som efter i förväg gjort avtal infann sig vid trösksäsongens början i September och sen oavbrutet höll på till trösket tog slut några var före Jul Detta var också den största gården i socknen och bonden Måkan Bengtsson hade före sin hastiga död 1861 gjort mycket stora nyodlingar. I Norra Måke brukade man alltid fjertörskä = (Fyra man råkade samtidigt i logan) Arbetstiden var förr lång i allt arbete. Men i intet annat förekom ändå så lång arbetstid som på trösket! Kl: 9 a halv tre måste man ut på logan. Kvällen förrut hade man skurit "matar" och satt på bordet till var och en bestående av en stor skiva bröd med smör och fläsk till pålägg. Så fort var och en kröp ur bädden tog han ett "vargabet" i sin smörgås medan han krängde byxor och andra kläder på sig. När man var färdigklädd tog man resten av smörgåsen i handen och förtärde detta medan man gick över gården till logan. Man satte sig dårig vid bordet Ej heller förekom nämligen att någon tvättade eller kammade sig. Ofta sutto halmsträcken

4333

krar i det långa håret sen föregående dag. Hygien i någon form var sålynt och följden visade sig med all slags ohälsa, utslag och skabb.!

Om kvällen stod man på logan till kl: 10. Någon gång bara till kl: 9. Som något egendomligt kan omtalas, att bonen aldrig befallde sina torpare så de gjorde dagsverke att stå på logan så lång tid. Om än torparen blev "ordrad" att göra sitt dagsverke på logan såes ingenting om han ej infann sig vid gården förrän kl 5 på morgonen. Men samma torpare kunde ta sig lika lång arbetstid som andra tröskesugbar, så snart han fick arbetet på accort. Den längsta arbetstiden gick under namn av: "Trälgöra". Varför det fått just detta namn har ingen kunnat ge mig besked om.

I våra orter tröskades säven "alltid" på logan. Men de gamle visste berätta att i längesen gångna tiden hade bönderna i Långehall (Närmast tre kilometer norrut från Källaryds kyrka) tröskat på de der förefintliga vitt utsträckta plana flätbergen. Av vilka en ännu i min barndom gick under benämningen: "Tröskeshallen". Logorna hade golv = (Logolet) av tjocka tillryggade plankor som något hyflats på den plana, uppåt vända sidan, och struktits med en lång hyvel på kanten, så att de

passade mycket väl ihop med varandra samt sammanhölles dessutom av i kanterna inbomade korta ekorubbar. I äldre tid hade man bara så kallade: "Långlogar". Namnet var missvisande i så fall: Att logan gick helt tvärsom lagarna. Men "tillet" = (Golvplankorna) räckte från ena ändan till den andra, så bred som lagarna var (9-12 o 15 alnar). Så att när man tröskade (= Plejlade) följde man golvträets längdriktning. Det andra slaget, som nu mest brukas för loggobret består av trä, kallas "tvärlogar". Ett namn lika missvisande som det förra! Ithly att plankorna på dessa ligga i lagarnas längdriktning och följaktligen ej äro längre ^{än} logans bredd. Består "tillet" av sågar 3 tum plank hyllas det ej så översidan. Men strykes med lång hyvel och rubbas liksom långlogan. På dessa går man vid tröskningen tvärsom golvplankorna! Derav namnet: "Tvärloga". All såd, såväl som Lin och Klöver eller Timotej, varaf man vilke ha utsädesfrö tröskares odlad på samma loga. Nu hände ofta att till samma gård funnos tvänne lagårdar med en loga i vardera och då kunde man samtidigt tröska olika såd på vardera logan. Och detta torde av den oinrigse ha fattats så: Att man hade särskilda loggob till olika slags såd (=seförfrägelistan)

Under hela 1860 talet fanns inga tröskverk i skogsbygden. Men på 1870 talet spredos de snabbt. De första tröskverken hade "stående vandring". Med kuggar av gjutjern till alla utväxlingar, varaf uppstod ett slammande ljud och ojämn stående gång. Man förstod ännu ej att använda remmar vid någon utväxling varför gången var ojämn och friktionen stor, vilket resulterade i hård prestning på maskinpartiet och stor pårestning för dragojuren! Vanligen 2 par oxar. Yngre hästar kunde ej användas. Med sitt lifligare lynne, knuckte de till vid igångsättandet ofta för hårt så att gjutjernskuggarna sprungo tvärför! En och annan fiffikus till bonde, lät någon skicklig träarbetare göra tröskverk av trä till både hjul och kuggar! Träet växte på gårdarna gratis, för arbetslön var obetydlig, och det lilla jerngods som åtgick kunde en skicklig lysmed göra. Dessa verk gjordes efter samma princip som fabriksverken bara med något större drivhjul för att erhålla större hastighet. Dessa verk arbetade både tystare och bättre än fabriksverken. Och derigenom att alla kuggar voro av trä blev friktionen mjukare så att de höllo ständ bättre. Men de fordrade tak över sig annars rullnade de fort ner. Men det var icke många som dugde till att göra sådana.

För att få kuggarne riktigt glatta och på samma gång hållbarare, impregnerades de med en kokhet blandning: Bestående av lika vikt delar nötjirnstalg och trämjera med $\frac{1}{20}$ del kimirök ibland, som kokades sagta $\frac{1}{2}$ timma och smordes över kuggarne medan det var kokhet! Nu då Remmar överallt trätt i kuggarnes ställe i maskinerien har konsten att koka detta ypperliga impregneringsmedel gått förlorat! Obs: Användes endast till träkuggar. Till alla dessa första tröskverk hörde tvänne oragbommar av 5x6 tumes sparrar som höllas uppe och stagades av tvänne snett sittande stödbommar som räckte nästan ut till yttre ändan på oragbommen. När i bommarnes för-
eningspunkt brukade småpojkar på 7 och 8 år sitta. Dessa fungerade som påkörare till oxarne som drog verket. När det var kallt sågs dessa köra ut som lumpbyltan. En stor nerlagd fläskhätta på hufvudet tvänne tröjor på kroppen och ett par stora gitaraggs-sockar utanpå träskorna samt en försvarlig tjörkesvej i de med stora påsarvantar försedda händerna kunde de med mod råa sig på verket stannade. När vi småpojkar blevo beordrade fram till gården för att köra tröskverket fingo vi som bevis på vår höga värdeighet drunder namnet av "Tröskpeukar"

Men fastän som sagt: Tröskverket började användas på 1870-talet, fortfarande användes i skogsbyggen ännu mer än trehundra år senare att tröska den mesta rågen med "plejel". Orsaken här till var dåtidens vana att hålla flera djur än de kunde vinterföra, varför halmtaken och våranne måste rivas ner och användas till nötfoder. Och så fort man fått slagtröska halmen nästa höst måste ju taket läggas ut igen. Halmen som gått igenom tröskverket kunde alls inte till takhalmen! — Tröskning med plejel tillgick så här:

Vid dagsljus lades fram i högar så många kärvar som man trodde sig om att tröska för dagen (Rättare dygnet). Vi utgick ifrån att man tvåtröskte. Från vardera sidans kärvhögar tog nu tröskgubbarne varsin kärve, som han något framåtlutat lade träs över benäna, medan han löste upp kärvens halmband som tills vidare kastades åsido. Derpå släppte han med ett visst handgrepp kärven på laggolvet, varvid allt efter hand greppets häftighet som nogt anpassades efter kärvens storlek, denna spred sig något så att lagret ej blev tjockare än att slagets verkan trängde igenom vid tröskningen. Alla kärvar lades med topparne inåt mitten på logen och 10 kärvar = $\frac{1}{2}$ trave lades på varje sida

När nu 20 kärrar lagts utgjorde detta en Heltrave och kallades: "Ett
lägg". Hvarvare tröskerybben tog nu sina förut bortkastade band
2 åt gången och slog dessa hårt 3 a 4 steg tvärsom logklyvaren, för
att befria dem från såvetskorn och lade dem så på en särskild plats
(Dessa gamla band knötes sedan ihop, och användes till band om de
store halmbuntarna då kärrarne tröskats) Först nu tog var och en
sin plejel och tröskavert började med jemna taktmässiga slag.
Tröskarne stodo något snett om varandra och med ansikten vända
mot varandra samt togo en halva av lägget i såväl varvid de
avancerade så att den ene gick framåt, den andre baklänges tills man
kom till ändan på lägget då man utan något uppehåll med slagen
sakta förflyttade sig över till andra sidan då det blev dens tur
som förut gått framåt, nu i stället gå baklänges och så fort gick
till man åter kom dit man började. Nu hängdes plejkarne upp på
logklyvarens pinnar med hola lägget ^{kärrar} vändes om på andra sidan.
Och åter gick slagorna sin jemna gång börjande på samma ställe
som första gång och slutade ånyo på samma ställe som förut.

S p a n t

4333

Tabord

Logelyvane

Bjälke

Stegginmar

Mål för foten

Lagbolkar

Lava

Yttervägg

Loggole

Trösklägg

$\curvearrowright$ = Den cirkel som pfeilen beskriver vid svängningen i tomma luften

$V =$ Venstra handens. $H =$ Högra handens grepp om hämmeln under tröskningen

X = H_{∞}^2 ist trivial, also h^0 muss sein.

Återigen hängöres fléjlarne upp och vardera började på sin sida skaka om och rangera om den tröskade halmen, avskiljande allt småböss och möjligen inblandat ogräs så att halmen blev jämn och vacker, alltemellanåt tog man den halv man hade i famnen och stötte rotändarne hårt i golvet så att denna ändå blev så jämn som möjligt. Och när man fått tillräckligt till en kunta tog man av de förut utsamlade banden och slog ett hårt band om mitten på kuntan varpå toppen sveptes ihop i en konstmässig knut, vars handgrepp är omöjligt att beskriva så att den härmed obekante skulle kunna göra sig fullt begripligt hur man gick till väga! Och så var det till att lägga ut ett nytt lägg och ta samma tempo igen. Förutom detta nu omtalade förkom i detta såväl som allt arbete, åtskilliga små finesser och handgrepp som omöjligt kan beskrivas utan måste iuläras om man skall förstå ändamålet med desamma. På följande teckning skall jag försöka åskådliggöra några!

En tillsynes sådan bagatell som svängningen av slagan har små finesser med sig som fordrar ganska mycket övning innan man blir hemmastad dermed. Den svängning som från början får, måste

4333

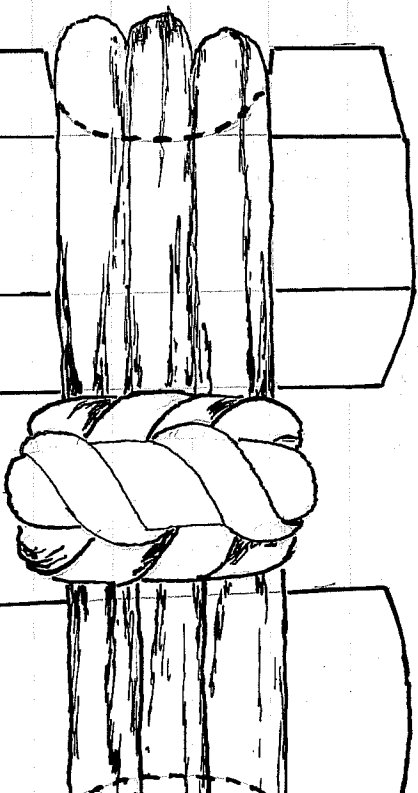
LEWIS UNIVERSITY
FOOTNOTES

De guren handstam visar hur knuten,
trasslets ihop sättnings. Se de
teckningen på de alltså för att göra en
"Knuten" som den bär en och en
"Knut" på som en trassla en riktig knut.
Härlig och knuten ha oerhålligt storlekt
Den ströcker längden utmärker haben
att det bli märke för knuten.

4333

Glänster

Glänster

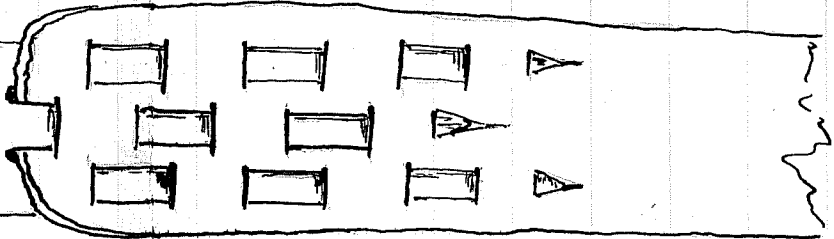

Härlig Men Drons

Knuten

Ålskinnen splitsas allt med
rumpa mot hufvud

Hur man splitsar ihop ålskinnen till Plejlahellan

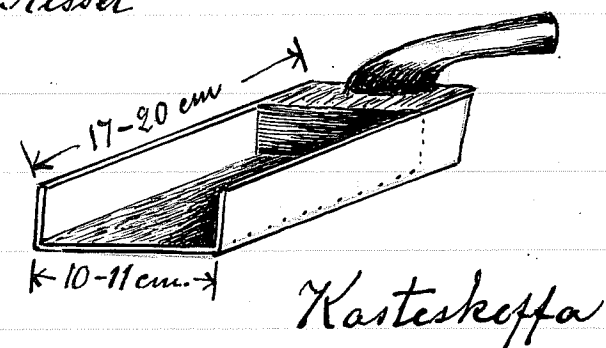
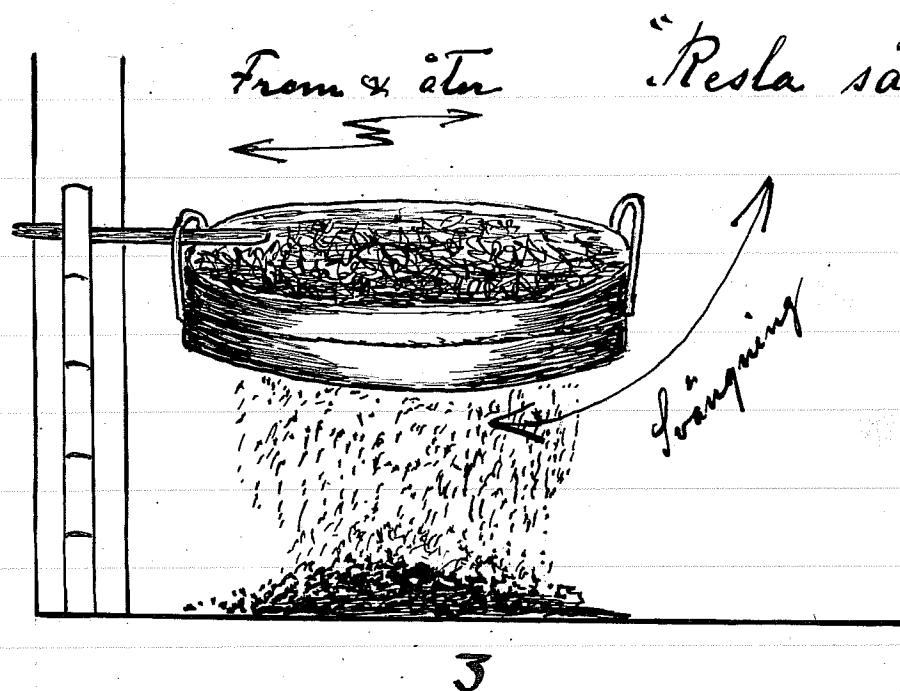

den ju i det hela bibehålla, men den av tröskarna som råkar komma mot en hörna av lägget slår här alltså en halvtjog slag motsatt sväng. För den som lyssnar på tvänne tröskande kan örat icke uppfatta den minsta ändring i ljudet av slagorna. Men den som tröskar och har slagit sitt slag i förutvarande sväng samt i nästa slag låter plejlen balansera motsatt håll måste ha haft plejlen i händerna ganska många gånger förrän han gör detta, utan att det blir något uppehåll. Plejlen eller slaget består av tre delar: Hänneln eller skaptet i vilken man håller under tröskandet. Slajeln eller drousen varmed man slår samt hellan = hoillan = Plejlahoillan av väl bankade mjuka älskinn som sammanhåller Hännel och drous (se teckningen). Hänneln var i allmänhet gjord av torrt lätt och rättklyft Alträ. Drousen var här i byggen lika stor överallt, ättkantig och av rått. Kvenbok även kallad Vitbok = (*Carpinus betulus*). Vid tröskningen borde drousen falla samtidigt med hela sin längd. I annat fall blev effekten av slaget minimal och dessutom hade man den risken att hänneln lätt nog brast, något som nybörjaren ofta fick erfarenhet av.

4333

15

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Man måste nog anpassa sänkningen av hängeln mot golvet, så att nerhången stannade just som den berörde halmlegret = lägget. Även denna lilla påpasslighet fordrade sanna.

Till "törsk-gubbarnes" åliggande hörde även sådens rensning, kastning, uppmätning i bondens = (Egårens) närvaro samt uppbärning på loftet eller magasinet, där sådant fanns. Oftast lares såden på stuguloftet.

För varje avtröskat "lägg", skufflades såden till ena sidan av lozan. Med en räfsa och ytterligare med handen befriades såden från alla vtri befäintliga vippor och "halmprötter" = (korta halmånvar). Den hopskufflade sådeshögen hette: Dräse = sajaörse! Och första rensningsarbetet bestod i "reslingen". - Riset, vars botten bestod av flätad hasselspån, vars öppningar släppte igenom endast ett korn i sänder, hade rätt upplämnade dubbla sidor av tunn fläkt Eke eller sålg, kallad "stomme" 15 a 16 cm hög, och å båda motsatta sidor försedd med av hasselspån flätade handtag. Formen var rund och diametern 75 a 100 cm. I lagbolkarne var å båda sidor inborrade hål med såvår 3 alnars mellanrum. I dessa hål insattes halv- eller fulllänga Ekepinningar, raka, glattskepade och temligen tveck, 1

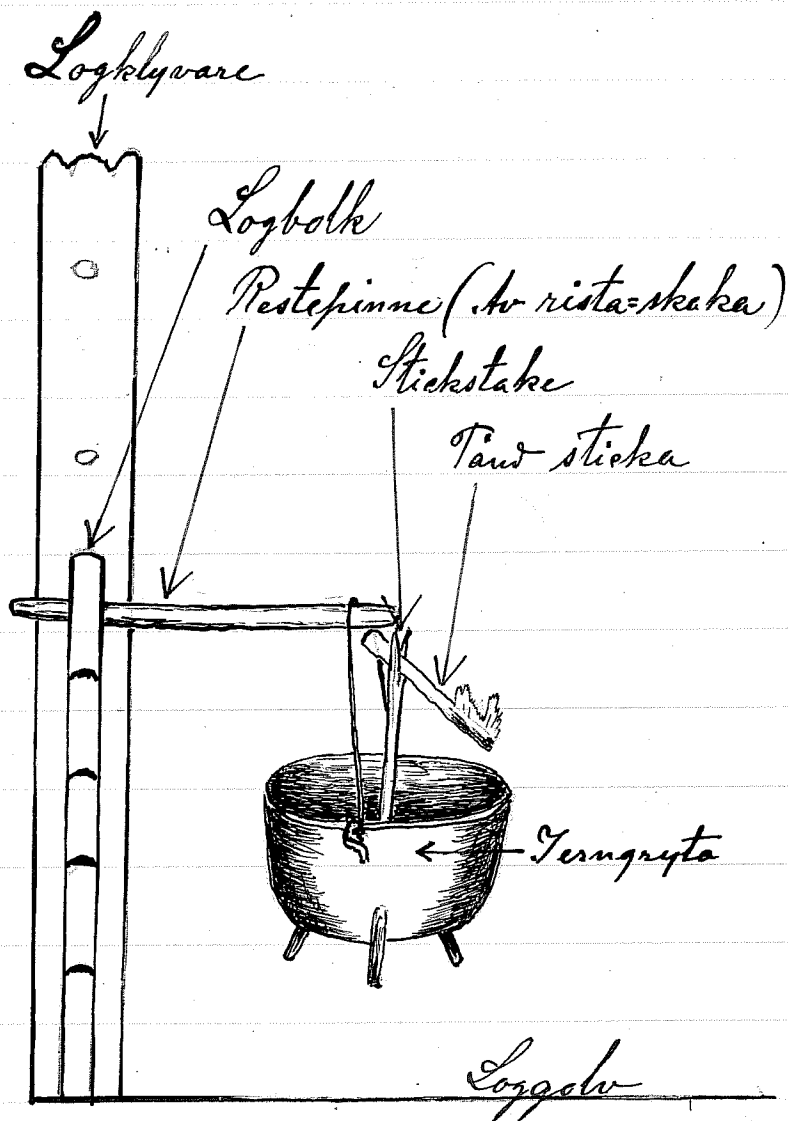
1 Bild. 3.

Varorna gubben tog sitt rissel, fyllade det till hälften ur dräsen, lyfte så upp risslet och hängde dess ena handtag på pinnen och grep med båda händer i den andra grepen. Sköt så risslet hastigt fram och åter på pinnen samt höjde och sänkte omsevis risslets sidor. Allt emellanåt krafsade han med handen ibland risslets innehåll. Till slut var alla kornen fallna på logget och det återstod i risslet endast vippor och "sprötte" som nu kallas "Bösché", som kastades i "Agnahoddan" för att längre fram på vintern användas till "sörpe" = (nödfoder) till korna! När hela dräsen risslats, skulle såven "kastas", för att så mycket som möjligt rensas från ännu kvarliggande småsprötte och damm. "Kastningen" önskade man sig gärna blåsvarer! Suckorna vid logans båda ändar slogs på "vid gavel" = (helt öppna) Kastningen "måste" göras i motvind, varför dräsen med stora skoffor skuffades till den ändan som var i lä. Till kasteskoffa kunde man ha vilken liten handskoffa som helst. Men man hade i regel ett slag eukom här för gjorda skoffor som hette "kasteskoffor" (se teckningen¹⁾ En låg pall sattes till vänster om dräsen, på denna satte sig kaste = gubben, bet av en försvarlig tobaksbuss som omsorgsfullt stuvades in

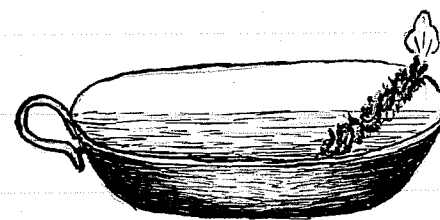
¹⁾ Bild 4. o.

Kastesuppen hade han tagit i förväg Och sedan gick med aldrig svikande precision, handen med skoffan som en automat, från oråren beskrivande en vacker halveinkel som använde med en liten kraftig knyck, som kastare såren i en lång jämn stråle längs logan. De tyngsta kornen samlades i en hög längst bort och kallades: "Den stria säen". De mindre och lättare kornen föllo i en något mera spridd hög längre mot utgångspunkten och kallades: "Bomåsa". Damm och sprötte fördes av luftströmet ett gott stycke tillbaka mot vår kaste-gubben satt. Allt detta togs tillvara, soptes ihop och slängdes i aquahoodan. Under kastearbetet förekom flera ggr att kastaren behöfve "spotta". Men som detta på inga villkor fick levereras i såden ej heller på loggobort hade kaste-gubbarne experimenterat en av alla dylika autagen spottmetoder: Man höll upp flatan av venstra handen och spottade i runda, samt quet handflatan mot bysan på venstra benet, som också på grund härav var så blank att flugorna kunnat slåkana se på!! När såden kastats mättes den med rundskäppa, slogs i säckar och bars antingen på magasin eller loftet, som vanligen kallades: "Nattstuan". Golvet här var genom på kant ställda bräder, avdelat i flera stycken

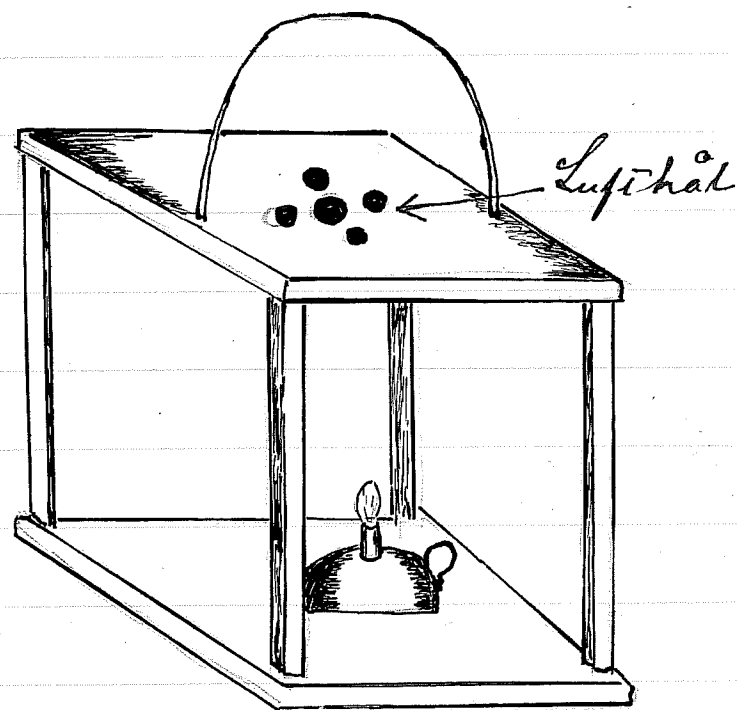
av långt fyrkantiga bingar i vilka de olika sädeslagen tomtes och som allt emellanåt måste med en skoffa kastas om. Ynnat fall löpte man fara att säden tog skaor. Blev som uttrycket lyde: "Bunkabränd"! För sitt arbete hade tröskarne ersättning i så kallad: "Törskesköppa". Och detta var alltid räknat i vanligt trettonde mått! D. v. säga: Då tolv skäppor mätts upp till bonden, hövde den trettonde tröskaren till. Var det nu tvänne tröskare fick de $\frac{1}{2}$ skäppa vardera! (Det behöfves lång arbetsdag). Med lyse på logan, under de mörka dagarne och den långa nattliga arbetstiden var det ganska besvärligt, emedan allting var i hög grad slöfartligt. Och med sådana anordningar som användes långt fram i min tid, var det: "Ett Herrans under" att icke flera lagårdar brännor, än vad som skedd. På några ställen fanns "Hornlycktor" (= 9 stället för glas fanns bara djurhinnor som skrapats tunna så att en blek strimma från den innanför varande lampan med rovolja lyste igenom). Men detta slags lyse fanns ej hos mer än ett fåtal. Ett enklare slags lampor och säkert ännu äldreomligare men som mycket voro i bruk fram på merio av 1860 talet var tranlampan. Den såg ut så här:

6. Belysning på logan.

Tranlampa, med rocke av moesfibrer
5

7. Korulykta med lampa för rovolja

På ena sidan av logan ställdes en träpall och på denna sattes en gammal
vanligen spräckt stekplåt av järn som till hälften fylldes med grov sand.
I sanden ställdes en liten skål av järnplåt. Utthamrad och formad av
bysmedew, järnskaalen fylldes med tran. Av tre a fyra långa mossrevor
snoddas en veke som med ena ändan vilade på kanten av järnskaalen.
Det öfriga av veken låg i tranen. När man ändtligen fått ändan av veken
till att kvarhålla den lilla logan lyfte denna så kallade lampa, något
större men knappast så klart som de lysmaskar men kan se i gräset
under vackra sommarnätter. Såväl tranen som rovoljan lyfte med
gult dunkelt ljus. Men det röjde ej längre än till i slutet av 1860 talet
förrän Fotogen kom i handel, men denna troddes vara alltför farlig
att ha med på logan. Så att de gamle bepröfvade lamporna stod sig
gladsligt i konkurrensen ända till 1860 talets slut. V

V Bild 5 s.

Men i fråga om eldfara, tog följande belysningsmedel ovilkorligt första
priset! Men användes på grund av sin prisbillighet av nästan alla
torpare och många småbönder. En gammal kasserad järngryta hängdes
med sin järngrepe på en av de förut omtalade "reslepinnarne", som

funnas i logbolkarne. I grytan laves först en del grov sand, och i denna sättes ner en avsågad träklump i vars ändra man borrat ner en nära aluslång järnter, något grovare än en blyertz. Denna var klyvd i öfre ändan ett par tum, och i denna klyka sättes något lutanve, brinnande trästickor, vars ofvfallande glövor det var meningem att skulle falla ner i sanden in i grytan Björkstickorna som lyste bäst och hade minst obstinat natur gick det också i regel rätt bra med. Men i skogsbyggaren der baraskogen övervåge nyttjade man ofta stickor av dessa träslag. Och dessa ha ett mera koleriskt temperament. Bäst de brinna tyrt och lugnt, hör man ett litet knastrande ljud och som en kommet kastas den ännu glövande skaren ett långt stycke bort. Var då tröskarne vända med ryggen mot lågan blev det snart lyst på logan. I samma ögonblick gällde att kasta pilelen och bära kastade sig rakblända på lågan i halmen och lyckades ofta dämpa elden. Men ibland fick de duktiga brännskaror som de vid den brinnande lagarns ljus fingo plåstra om. Ibland fanns en liten pojke i gården som kunde byta om stickor och ha tillsyn med lågan. Men detta var icke ofta. 1)

1) Bild 6. o.
" 7. o.

Den rensningsprocedur som här ovan omtalats, måste även den så genomgå, som tröskares på de först i bruk varande tröskverken. Ty dessa hade varken skaksäll, rensnings-sigter eller sorteringsrukar. Det var endast sådets snabbare avskiljande från axen dessa verk presterade.

De öfsta verkens cylindrar togo ut kornen med "slalar". Men snart utbyttes dessa mot så kallade "stifttröskverk" = (Cylindern bestod av en rätt stor järnplåtstrumma som på yttersidan hade tätt med korta järntaggar. Längre fram kom de små liggande tröskverken som kunde köras med en häst. Så gott som samtidigt följde av små tröskverk som drogos för hand av tvänne personer. Sist följde av de nyaste ångtröskorna. Alla dessa sednare äro ännu i bruk på sine håll och ingår ej i denna beskrifning. --- Till en början fordrade tröskverkens rätt mycket betjening: Förutom de tvänne "smågästarna" som körde oxarna, hade man inne på logan en som kastade fram "nekar" (=käroar) en annan stod till höger om den som "matare" verket uppehållt med att lossa handen på nekarna och lägga fram dessa inom gott räckhåll på ett provisoriskt så kallat "matbord". Härifrån tog mataren med höger hand

en kärve i sänder och stack in i cylindern samt förde den något längre in med vänster hand. Bakom verket voro tvänne käringar försedda med råpor sysdsatta med att dra fram halmen som tillknycklad och rusig kastades ut ur cylindern. Längre ut funnos tvänne mannar som med trehornade trätingor ytterligare skakade om halmen samt kuro undan den. Alltemellanåt "prustade" man 5 minuter (verket stod). Vid dessa tillfällen skufflades den uttröskade säden i en hög vid ena sidan av logan, för att sedan risslas och kastas som förut omtalats. Det säger sig själv att med så mycket manskap, kunde icke accord lemnas på tröskning när man infört tröskverk. Det är först på senare tid med Ångtröskans framträdande som accord åter stundom tillämpas! "Men liksom skräddarne med hatfulla blickar betraktade symachinen sågo de gamle tröskegubbarne" som år efter år haft sin visserligen knöpt tillmätta, men dock säkra erkomst av "trösket", de första tröskverkens framträdande. Och många naiva förslag framkommo från deras sida för att om möjligt förhindra deras framträdande. Det hör ej direkt till ~~sa~~ ämnet men för att ge en bild av folkets enkla

förelämningsätt angående maskinteknikens framåtående vill jag
ur det rika förråd minnet samlat bera ontola följande:

Förut har ontalats att någon hemmabo på uppdrag av någon förmögen
konstg., gjorde tröskverk av trä till nästan alltihop. Der fanns en torpare
i Farslycke, Hållaryd. s. u. som var ett gott geni och som var den förste
som i våra orter gjorde sådana. När hans tilltag blev bekant, blev han
fort på ötskilliga sätt trakasserad. Derpå lovad, och ett par gånger utsatt
för misshandlet. Nu önskade personen (Speelcke-Petter) gärna resa till
Amerika men var för fattig att skaffa pengar till biljett. Förslag därför
Tröskgubbarne att de skulle skramla ihop till en biljett så slapp den
tröskverken. I flera församlingar gick tigglistan fram och till slut var
summan så stor att det någossånar räckte till. Petter reste över efter
att endast byggt 3 tröskverk. Hade annars aldrig kommit över!

Ännu återstår att ontala: Hur man tröskade då man ville
ha utiåre! Antingen det nu var vinternag som såddes samma höst
eller vårnag som såddes först våren derpå, var tröskningsmetoden
lika i båda fallen. Man tog en kårer i säcken och höll vorna

fast in till kroppsidan med ena handen. Med andra handen grep man fast i kärven längre ut mot toppen samt slog kärven tre a fyra bra stag mot logklyvaren, så att de störste och bäst mogna kornen "dröslade" runnt omkring. Sen kastades kärven uran och tröskades fullkomligt ren för såd med pleyeln som förut omtalats. Tröskningsättet kallades här: "Snärtä" och rågen som man härvid erhöill kallades: "Snärteråg"! Hade någon såran råg att sälja till sina grannar till utsäde, betingade den alltså betydligt högre pris. Korn kunde endast snärtas om det var mycket väl moget, samt om det var varmt väder den dagen det snärtades. I annat fall lossnade ej agnarne från kornen och då måste sädeskornen som lossnat från axen tröskas med pleyel i alla fall. Men kunde det lyckas att få "Snärtekorn" blev de bästa helgrannen just av sådant korn. Harren, der såran odlades tröskades alltså med pleyel. Hvete eller Bohvete odlades icke här i Skogsbygden i äldre tid!

Under arbetet på logan, hade man ej samma skodon på fötterna som när man gick ute i smöjan. Helst ville de ha ett par träska som

voro så slätslitna under som möjligt = (Lögträske = Stuträske). Med tiden blev träskegubbarnes gång tassare, precis som de varit plattfotade!

unga arbetare, som i månadstal vistats sida om sida med varandra, Om vagen i arbetet. Om natten i samma sofbänk. Ha väl haft så litet samtal med varandra som "träskegubbarne". Båda visste sitt arbete så att detta föregick automatiskt. Men blicken var vakar, och följde noggrant med allt som passerade omkring dem. Skulle de, även i en folksamling säga något kom först den egendomliga spottningen förrän munnen kunde säga något fäst. Yrkesgubbarne blevo med tiden riktiga original. Som gjort sig förtienta av en runa, fullt ut i lika hög grad som Albert Engströms (Postlagsgubbar)!

Till slut några ord om "plejlarne" = (slagorna). När man högg ämmen till dessa i skogen tog man ämmelängden till hänneln 10 kvarter lång = $(2\frac{1}{2} \text{ alm}) = 150 \text{ cm}$. Och slageln tog man hälften så lång = 5 kvarter = 75 cm. Detta var något längre än vad den verkliga längden blev. Ty plejlahänneln eller skaplet, skulle vara precis så lång som höjden från golvet och till armhålans

på personen som skulle bruka den Och fick således anpassas efter vars och ens kroppslängd! För en person av vanlig längd blev hämmeln således 135-140 cm. Sällan längre, Var personen mycket lång stod han helöre något kortare under tröskningen än han ville ha lång hämmel! Slajden eller dransen skulle vara häftan så lång som hämmeln Och helöre ett tum kortare än förläng. Detta var regel i skogsbygderna.

På Listerlandet och i Skåne, hade hämmeln samma beräkningsgrund för sin längd. Men slajden togs över något tum längre än häftan av hämmeln och på grund deraf måste hämmeln bli något grovare = (större diameter) annars hade den brustit tvärt av vid slagen. Utseendet vid användning var det gjordes "nacke" för hellan visas i teckningen.

Fick bonden bra grova, såes att: Han fick "Blok-åring"
Obs: Blok, med långt utdraget o, icke block